

економічного успіху для України. The Page. Режим доступу: <https://thepage.ua/ua/news/yaki-varianti-vidnovlennya-ukrayini-ye-uprovoyennij-chas> (дата звернення 03.01.2024 р.).

Красилюк Віктор Федорович

Здобувач третього рівня вищої освіти

кафедри політології та державного управління.

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ORCID: 0009-0007-8383-7701

АЛГОРИТМИ ТА НАПРЯМКИ ВІДНОВЛЕННЯ ДЕОКУПОВАНИХ ГРОМАД ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ

Аналіз досвіду відновлення деокупованих громад України до повномасштабного вторгнення показує, що державна політика в цьому напрямку була неодноразово переглянута та змінювалася протягом років. Від початкової спрямованості на відбудову інфраструктурних об'єктів перейшли до розробки довгострокових цілей розвитку територій. Однак, досі не встановлено загального системного підходу до відновлення деокупованих громад на державному рівні.

Політика відновлення деокупованих громад після 2022 року має свої особливості порівняно з процесами, що відбувалися до повномасштабного вторгнення, оскільки масштаби руйнувань значно зросли. Основні аспекти політики відновлення деокупованих громад з 2022 року можна описати наступним чином: відсутність єдиної політики відновлення деокупованих громад призводить до наявності «конфлікуючих норм» у Законі України «Про засади державної регіональної політики» та Програма комплексного відновлення є необхідною для підготовки Плану відновлення. Однак, відповідно до Закону «Про регулювання містобудівної діяльності» Програма комплексного відновлення необов'язкова; відсутність координації між відомствами на рівні центральної влади уповільнює процеси відновлення в громадах, що призводить до затримок у прийнятті рішень. Для забезпечення ефективної роботи місцевої влади у відновленні потрібно системно поєднати політику на національному рівні з чіткими індикаторами та інструкціями; місцева влада часто не може провести швидку та якісну оцінку пошкоджень власними силами, тому потрібна підтримка з вищих рівнів влади. Кадровий і технічний супровід може сприяти вирішенню цієї проблеми.

Оскільки оцінка пошкоджень і визначення пріоритетів неможлива до

моменту фактичного звільнення територій, підготовчий етап може значно прискорити виконання завдань відновлення. Розробка планувальних документів є обов'язковою для громад, але місцева влада стикається з труднощами через брак кваліфікованих кадрів, навичок проєктного менеджменту та відсутність національної політики щодо відновлення. Всі ці фактори впливають на планування заходів відновлення громад.

Проблемою залишаються неузгодженості в критеріях класифікації типів територій в залежності від безпекових умов, відсутність загальнонаціональної політики щодо військово-політичних об'єктів, а також недостатня координація та співпраця між різними відомствами різних міністерств. Ці фактори мають великий вплив на процес відновлення громад і їхній розвиток [1]. Відзначимо, що органи місцевого самоврядування краще розуміють потреби та проблем своїх громад. Муніципалітети можуть надати жителям доступ до базових послуг, а також створити сприятливі умови. Зважаючи на це, відновлення деокупованих територій українськими органами місцевого самоврядування може бути більш успішним та ефективним, ніж військовими адміністраціями [2]. Тому не можна застосовувати однаковий підхід до відновлення всіх деокупованих територій України, оскільки вони мають різні рівні пошкоджень, ресурси та тривалість окупації. Однак для ефективного відновлення необхідна координація на державному рівні та розробка алгоритму оцінки ситуації на місцях і визначення першочергових завдань для місцевих влад. Системна координація та співпраця всіх суб'єктів, включаючи різні міністерства та відомства, є ключовими для успішної реалізації політики відновлення громад [3]. При відновленні деокупованих територій, необхідно враховувати їхню унікальність і специфіку. Кожен регіон може мати свої особливості, потреби та ресурси, які потрібно враховувати при розробці стратегій відновлення. Фактично першим і уніфікованим документом, який відображав напрями відновлення, став План відновлення України, який Україна представила в Луганно в липні 2022 року (але досі не затверджений офіційно) [4].

При оновленні Державної стратегії регіонального розвитку до 2027 року зроблено важливий крок у напрямку вирішення проблем відновлення деокупованих територій. Запропоновано виділити напрями реалізації політики відновлення деокупованих громад: формування кадрового резерву; відновлення системи управління; відновлення базових муніципальних та адміністративних послуг: важливо відновити і забезпечити доступність базових муніципальних та адміністративних послуг для мешканців деокупованих територій; економічна та соціальна реабілітація; інтеграція в єдиний український інформаційний простір (створення умов для інтеграції деокупованих територій в єдиний український інформаційний простір та блокування інформаційного впливу рф є важливим завданням); подолання наслідків мілітаризації; ментальна реінтеграція та

психологічна підтримка [5]. В чек-листі Херсонського обласного благодійного фонду «Об'єднання» запропоновано «Універсальні рекомендації щодо плану дій та пріоритетних напрямків відновлення життєдіяльності населених пунктів після деокупації»: «безпека та правопорядок, гуманітарна допомога, відновлення інфраструктури, стабілізація економіки, управління адміністрацією та кадрове забезпечення, соціальні сфера, охорона здоров'я, комунікації та інформаційна політика, екологія, культура, громадська політика, освіта» [6]. Практика свідчить про те, що після деокупації громади дійсно застосовували різні процедури відновлення. Відсутність уніфікованих підходів та алгоритмів, напрямків призвела до того, що багато рішень приймалося ситуативно, без чітких пріоритетів. Це створює проблеми в плануванні та реалізації програм відновлення. Громади виявляли різні потреби та виклики, і для їх відновлення необхідні були індивідуальні підходи та алгоритми, які враховували б їхні унікальні особливості. Такі алгоритми мали б забезпечити ефективну координацію ресурсів та зусиль для відновлення, а також враховувати потреби та пріоритети кожної окремої громади. Отже, важливим завданням є розробка таких уніфікованих алгоритмів та напрямків на національному рівні, які дозволять ефективно координувати процеси відновлення та забезпечити комплексну підтримку для всіх постраждалих громад.

Список використаних джерел

1. Продан О. Щодо відновлення на деокупованих територіях. URL: <https://iotg.gov.ua/news/1683817048/> (дата звернення: 04.03.2024).
2. Нове дослідження про досвід та потреби відновлення деокупованих громад України проведено за підтримки ЄС. *Лабораторія законодавчих ініціатив*. 23.08.2023. URL: <https://parlament.org.ua/2023/08/23/nove-doslidzhennya-pro-dosvid-ta-potrebi-vidnovlennya-deokupovanih-gromad-ukrayini-provedeno-za-pidtrimki-yes/> (дата звернення: 12.02.2024).
3. Звіт «Відновлення інститутів публічної влади на деокупованих територіях у 2014–2023 роках: аналіз досвіду та потреб громад. *Лабораторія законодавчих ініціатив*. URL: <https://parlament.org.ua/2023/11/02/ali-hromady-report/> (дата звернення: 13.03.2024).
4. План відновлення України. *Відновлення України*. URL: <https://recovery.gov.ua/> (дата звернення: 24.03.2024).
5. Барінова Д. Відновлення та розвиток деокупованих територіальних громад: реальність та перспективи. *Укрінформ*. 01.03.2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3834546-vidnovlenna-ta-rozvitok-deokupovanih-teritorialnih-gromad-realnist-ta-perspektivi.html> (дата звернення: 01.03.2024).
6. Чек-лист необхідних дій під час деокупації громад «Універсальні

рекомендації щодо плану дій та пріоритетних напрямків відновлення життєдіяльності населених пунктів після деокупації». URL: <https://docs.google.com/document/d/1QEgYIUH2F3FYN9H4yCIYStPfkdklySNMf-GKaGYW2DQ/edit> (дата звернення: 31.03.2024).

Дубель Михайло Володимирович

Доктор філософії з міжнародних економічних відносин,
старший викладач кафедри політології та державного управління.
Донецький національний університет імені Василя Стуса

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Важливою умовою для здійснення державного управління є наявність значної ресурсної бази. До груп найбільш важливих ресурсів належать фінансові. Одним з кроків транзиту нашої держави було відкриття держустанови «Відкриті публічні фінанси», що була створена Мінфіном у 2017 році з метою висвітлення інформації щодо стану управління державними фінансами на основі відкритих даних [1]. Саме інформація з цього джерела стала достовірною основою статистики даного дослідження. Актуальним дослідження роблять трансформаційні процеси, що відбуваються в нашій державі в умовах повномасштабної агресії з боку росії. Трансформації вплинули не лише на здійснення публічної політики, а й на перерозподіл державного бюджету по різних сферах.

Мета дослідження: визначити тенденції змін структури публічних фінансів України в умовах війни.

Варто зазначити, що у публічних фінансах так само, як і будь-якій сфері діяльності України, є певні вимоги від високорозвинутих демократичних держав. Ці стандарти стосуються як категорії доходів, так і видатків бюджету, але більшу роль відіграє саме другий напрямок. Справа у тому, що для провідних держав світу ключову роль відіграють видатки бюджету, що спрямовані на одну з головних цілей – розкриття потенціалу людського капіталу. Реалізація цієї парадигми досягається шляхом інвестування публічних фінансів у напрямки, що пов'язані з охороною здоров'я, освітою, розвитком ринку праці, створенням можливостей для розкриття підприємницьких здібностей та творчого потенціалу населення.

Таким чином, для нашого дослідження доцільним буде порівняти структуру видатків бюджету України у 2021 році (останній до повномасштабного вторгнення), 2022 та 2023 роках.